

Hørings svar til lovforslag om ændring af universitetsloven

Forskerbevægelsen fremsender hermed vores høringssvar til det fremlagte lovforslag om ændringer i universitetsloven, med særlig fokus på udpegningen af de eksterne medlemmer til universitetsbestyrelserne samt potentialet for en større revision af universitetsloven til gavn for forskningsfriheden.

Ændringer i udpegningen af eksterne bestyrelsesmedlemmer

Lovforslaget foreslår at forenkle processen for udpegning af eksterne bestyrelsesmedlemmer ved at erstatte de nuværende indstillings- og udpegningsorganer med ét samlet udpegningsudvalg.

Vi må imidlertid udtrykke en stærk bekymring for, at denne ændring kan føre til en endnu større reduktion i diversiteten, repræsentationen og uafhængigheden i bestyrelserne. Den foreslåede lovændring skubber (endnu mere) i retning af selv-supplerende bestyrelser, hvor det organisatoriske kredsløb lukkes om sig selv og systemet mister derfor i højere grad terræn for kritisk og konstruktiv udvikling. Det foreslåede lovforslag går derfor stik imod alle anbefalinger, som er kommet de senere år på baggrund af evalueringer (DFIR 2023), sammenlignende undersøgelser (Videnskabernes Selskab 2021) og større kampagner fra forskerne ('Sæt forskningen fri' 2022).

Et væsentligt problem i den nuværende lovgivning er en utilstrækkelig sikring af, at nye kandidater til bestyrelsen har indsigt i og kompetencer inden for universitetsområdet. I den nuværende lovtæst er det kun optegnet, at bestyrelsen "tilsammen" skal have disse kompetencer, uden specifikke krav til det enkelte medlem. Vi foreslår en formulering, der hedder: "Bestyrelsens medlemmer skal hver især have erfaring og indsigt i forskning, forskningsbaseret uddannelse, videnformidling, videnudveksling og universitetets opgaveområder". *En måde hvorpå denne faglige tyngde blandt de eksterne medlemmer bedre kan sikres under den nuværende model ville være såfremt lovforslaget fastslår: at universiteternes akademiske råd samt hovedsamarbejdsudvalg får retten til at udpege flertallet af medlemmerne i de udpegningsudvalg, som indstiller medlemmer til bestyrelsen.* Det skyldes, at armslængdeprincippet og legitimiteten af nye bestyrelsesmedlemmer bedst sikres, hvis medlemmerne af den nuværende bestyrelse hverken er direkte eller indirekte involveret i udpegningen af kommende bestyrelsesmedlemmer.

Vi mener imidlertid, at der herudover - og på baggrund af den omfattende undersøgelse og evaluering af universitetsloven foretaget af DFIR i 2023 - er behov for en større demokratisk og gennemtænkt revision af universitetsloven. En omfattende og mere gennemtænkt revision af universitetsloven ville muliggøre bedre demokratisk udvikling af universiteterne samt styrkelse af forskningsfriheden. Internt på universiteterne, har DFIR vist, at 50 procent af forskerne frygter, er blevet truet med eller har været udsat for repressalier ved at udtale sig om ledelsens beslutninger. Herudover fastslås det i undersøgelsen, at den demokratiske kultur er udfordret, hvilket har store indvirkninger på forskningsfriheden. Der er derfor basis for at konkludere, at den nuværende universitetslov fører til en begrænsning af det mulige idépotentiale samt indsnævrer rummet for kritiske og kreative forskningsspørgsmål. Spørgsmål, der i sidste ende kan bidrage til løsninger, som samfundet har behov for og længes efter. Derfor har Forskerbevægelsen følgende videregående anbefalinger:

Videregående anbefalinger

- 1. International evaluering af Universitetsloven fra 2003:** Vi anbefaler en grundig, officiel, international evaluering af 2003-loven og dens effekter med inddragelse af alle forskergrupper. Det er afgørende, at en sådan evaluering inkluderer en vurdering af lovens indvirkning på forskningsfriheden, universitetsdemokratiet og de akademiske ansattes indflydelse. En større revision af universitetsloven skulle sikre en sådan inddragelse af forskerne og baseres på anbefalingerne fra en grundig evaluering.
- 2. Styrkelse af universiteternes selvstyre:** Universiteternes selvstyre bør styrkes betydeligt. Vi anbefaler en større grad af økonomisk selvstændighed og en reduktion af politisk-administrativ detailstyring. Dette vil give universiteterne mulighed for at agere mere uafhængigt og i overensstemmelse med deres akademiske værdier.
- 3. Repræsentation af forskere i bestyrelserne:** Bestyrelserne bør professionaliseres, så et flertal af medlemmerne er forskere - med repræsentation af forskellige fagdiscipliner samt ansættelsesvilkår. Dette vil sikre, at beslutningerne i højere grad afspejler de akademiske prioriteter og behov.
- 4. Frihed fra ekstern indblanding:** Der bør indføres stærkere garantier for forskningsfrihed, herunder beskyttelse mod ekstern indgriben fra politiske og erhvervsmæssige interesser. Det er afgørende, at forskere kan vælge deres forskningsinteresser uden frygt for konsekvenser for deres karriere eller finansiering.
- 5. Øget sikkerhed i ansættelsen for forskere:** For at sikre et trygt arbejdsmiljø, hvor forskere kan udføre deres arbejde uden frygt for repressalier, anbefaler vi bedre ansættelsesvilkår, der svarer til tjenestemandslignende vilkår samt indførelsen af flere check and balances såsom et uafhængigt rådgivende støtteorgan med henblik på at behandle sager vedr. grænseoverskridende adfærd samt brud på forskningsintegritet. Herudover anbefaler vi ligeledes at oprette en uafhængig monitoreringsenhed for forskningsfrihed, der kan styrke forskningens troværdighed ved at være et værn mod unødigt eksternt pres fra blandt andet erhvervsinteresser, ministerier og personlig chikane.

Vi opfordrer til, at de nævnte anbefalinger tages med i overvejelserne ved den kommende revision af universitetsloven, for at sikre at dansk forskning kan fortsætte med at bidrage til samfundets udvikling på en fri og uafhængig måde.

Afsender:

Forskerbevægelsen

E-mail (på vegne af bestyrelsen): toftmaria@gmail.com

Telefon: 20690612